

AL·LEGORIA DE BARCELONA

VENANCI VALLMITJANA I BARBANY
(1830-1919)

AGAPIT VALLMITJANA I BARBANY
(1832-1905)

1861-1862

Escultura / Pedra

Codi 2062 - 1

Estació del Nord, façana lateral al
parc

D'aquest conjunt en tenim a l'abast ben poques dades. Està integrat per dues figures femenines, al·legories de la indústria i del comerç, articulades entre elles gràcies a un escut de Barcelona. El grup es troba al seu emplaçament original, tot coronant el cos central de l'antiga façana principal de l'Estació del Nord. Aquest edifici es construí el 1861, a l'antic Hort de Sant Pere, i donava aixopluc al punt de partida de la nova via fèrria que unia Barcelona amb Saragossa i, d'aquí, a Madrid. Per això, originàriament, l'estació es coneixia com a Estació de Saragossa, més endavant fou l'Estació de Vilanova, i el 1878 ja adquirí el seu nom present. En el moment de la construcció de l'estació, l'accés de passatgers es feia per l'avinguda de Vilanova, a la façana que avui en dia dóna al Parc de l'Estació del Nord. Així que la nostra escultura es trobava en un indret ben significatiu.

Com ja hem indicat, el conjunt es troba situat a la part superior del cos central de l'antic accés principal de l'estació. La façana està rematada amb un frontó semicircular, una forma a la que s'adapta l'escultura. Just per sobre de l'òcul del timpà, l'escut de la Ciutat Comtal esdevé l'eix entorn del qual s'articula el grup. A la dreta de l'espectador, l'al·legoria del comerç sosté a la seva mà esquerra un bàcul d'Hermes amb les serps entortolligades. A l'altra banda, la Indústria ha perdut el ceptre que antigament duia a la dreta, però la seva interpretació està garantida gràcies als atributs sobre els que descansa, entre els que destaca l'engranatge. Sota l'escut, un seguit de fruits i formes vegetals contribueix a la unió del conjunt, que està resolt buscant la simetria i la unitat visual, començant ja per la posició de les dues figures femenines, les quals duen túniques similars amb plecs amples i de volums suaus, i els cabells recollits. Rematen el grup dos corns de l'abundància als extrems laterals, força vistosos i aparents. En termes generals, la composició conté els ingredients propis de bona part de l'escultura monumental feta a la ciutat el segon terç de segle XIX, poc tendent al naturalisme i defugint l'expressió i la individualització. En aquest sentit, i ultra qüestions estilístiques, pot cridar l'atenció el fet que el Comerç s'encarni en una figura femenina, i no pas en un cos d'home com és més freqüent a mesura que avança el segle.

Malgrat que no ens és possible documentar-ne l'autoria, hem de valorar la possibilitat que l'obra sortís del taller dels germans Venanci i Agapit Vallmitjana i Barbany. El 1861, data de la construcció de l'estació, feia tan sols tres anys que havien esculpit un grup amb motius similars, també amb les al·legories de la Indústria i del Comerç i un escut, pel frontó de la façana principal del Banc de Barcelona, a la Rambla de Santa Mònica.

En realitat, el conjunt del Banc de Barcelona i de l'Estació del Nord presenten diferències significatives a nivell estilístic. La primera és més lleugera, naturalista i amb una volumetria més complexa que la segona. Tanmateix, aquestes divergències no són suficients per a descartar l'atribució, atès que l'heterogeneïtat fou una constant en la carrera d'uns escultors tan prolífics com els Vallmitjana, els quals, a més, encara signaven conjuntament les obres d'aquesta etapa. Sense cap mena de dubte, la dècada de 1860 marcà l'eclosió de la carrera dels germans Vallmitjana. Precisament gràcies a la connexió per via fèrria entre Barcelona i Madrid, els reis d'Espanya viatjaren a la capital catalana. Fruit d'aquest viatge són els encàrrecs que els monarques els feren, i que els havien de propulsar professionalment. Un altre revulsiu pels Vallmitjana fou la comanda d'estàtues pel vestíbul de l'edifici històric de la Universitat de Barcelona, el 1862. De poder-se'n confirmar l'autoria del conjunt de l'Estació del Nord, estaríem davant d'un dels primers projectes de categoria en la fecunda carrera dels més notables escultors acadèmics de la Barcelona del tombant de segle.

Fitxa: Cristina Rodríguez Samaniego